

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum I. Decretalium, Per quadraginta, & tres Titulos distributum, in
quo agitur De Constitutionibus, Seu Legibus universim ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1706

Articulus VI. De interpretatione rescripti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73031)

zione, non præsentatione, ut pluribus ex ipso textu colligitur, de quo Barbofa *in cit. c. Cæterum*, n. 3.

1473. Not. tamen, si quis secundum rescriptum justitiæ contra se productum in judicio, elidere vellet, exceptione omiſſæ mentionis de rescripto prius impetrato à se super eadem causa, non admitti exceptionem, si is, contra quem excipitur, ostendat, impetratorem primi rescripti, dolò, vel negligentia illo prius usum non esse, per c. *Si autem*, 9. h. t. intellige *intra spatium unius anni*, ut habet rubrica c. *Plerumque*, 23. eod. licet hic terminus non exprimat in nigro, seu in textu, ut ait Barbofa *in cit. c. 9. n. 2.* sed non bene, ut patet ex textu. Sed, esto non esset, ut putat; præsumitur tamen, quando intra hoc tempus uti potuit, & usus non est. Et hoc speciali dispositione juris; non autem ex eo, quòd secundum rescriptum convalescat tractu temporis. Plura super his videri possunt *lib. 4. decret. p. 2. quæstionis ultime.*

ARTICULUS VI.

De interpretatione rescripti.

1474. **C**ommunis tenet, omnia rescripta esse stricti juris, ut monumum superius n. 1381. quod accipere secundum ibidem dicta; consequenter sic interpretanda, ut jus commune quàm minimè lædatur, intellige de contrarijs juri communi. Hinc omnes rescriptorum clausulæ revocari solent ad terminos juris communis; Zypæus *l. 1. respons. 3. n. 8.* Princeps enim, nisi disertis verbis exprimat, nunquam censetur aliquid statuere contra jus commune, minùs derogare alterius juri quæsito. Cùm tamen in hoc inter rescripta *justitiæ*, & *gratiæ* non sit eadem interpretationis ratio per omnia tenenda (constant enim diversis etiam clausulis, & sine) de utroque breviter dicendum venit.

§. I.

De interpretatione rescripti justitiæ.

1475. **P**rima regula traditur, quòd rescripta justitiæ interpretanda sint secundum jus commune, ne illi derogent, etiam si

(ut hoc servetur) necessarium foret à verborum proprietate recedere, vel clausulam adjectam transponere, habetur in c. *Causam, de rescript.* Nam rescripta *justitiæ* emanare solent secundum jus commune; adeoque non debent aliquid continere contra ipsum (aliàs non differrent à privilegijs, vel dispensationibus) nisi id exprimat rescribens; sic glossa *in cit. c. in notandis.*

1476. Altera est, in his faciendam interpretationem strictam, cùm derogent jurisdictioni ordinariorum Judicum, & lites sint restringendæ. Not. tamen, quòd *personæ*, contra quas impetratum est rescriptum, uti & *res*, *solum generaliter expressæ*, à Judice delegato in citatione specificè exprimendæ sint; Pirhing, *de rescriptis*, n. 18. Nam expressum specialiter plus roboris habet, quàm quòd generaliter; Barbofa in c. *Si adversus, de hæreticis*, n. 2.

1477. Ex quo sequitur, rescriptum justitiæ adversus certam personam, vel causam, cum generali clausula: *Super his, & quibusdam alijs*, non debere extendi ad majores, vel graviores, sed tantum *similes*, vel *minores*, nisi aliud colligatur ex intentione, & mente disponentis, ut notavimus *de interpret. leg. Supr.* Nam clausula generalis, seu indefinita subsequens ordinariè restringitur ad similia. Hinc dictio: *alius*, vel *alia*, est implicativa *similium*; non autem *majorum*; ita Layman c. *Sedes, de rescript.* Sequitur. 2. Colonum, casibus fortuitis renuntiantem, quibusdam in specie expressis, cum adjecta clausula: *& cæteris casibus fortuitis*, non intelligi *de insolitis*, vel *majoribus his, qui expressi sunt*, arg. c. *Sedes, cit. & Clem. 2. de procurat.*

1478. Sequitur. 3. dispensationem cum Titio factam, ut *quæcunque beneficia simplicia*, quæ sunt intra utramque v. g. Styriam, Salisburgo subjectam, consequi possit; & postquam ad 25. annum pervenerit, etiam *duo curata*, vel aliàs *incompatibilia*, ubivis locorum existentia; quoad hanc generalem, restringendam esse *ad existentia intra utramq. Styriam Salisburgo subjectam*; sic Everard. *in locis argumentorum*, loc. 5. Sequitur 4. quòd Episcopus dicens: *donò tibi prædium, & omnia jura inibi, mihi competentia*, non intelligendus sit etiam sub ea generali clausula, donare, *nisi jura temporalia*; adeoque non jus

jus decimarum, aut *aliud spirituale*, nisi accessorie transeat cum temporali, ut jus Patronatus. Ratio est ex dictis; quia clausula generalis, ut indefinita, subsequens, ordinarie restringitur ad similia.

1479. Sequitur. 5. si mercator acceptis à nummulario rationibus dati, & accepti, cum ipso convenit, ut, si præterea aliquod instrumentum debiti reperitur, pro casso, & unitili haberetur, ejusmodi clausulam intelligi solum de debitis *in linea cambij*, de quo mentio præcesserat, L. *emptor*, 48. §. *Lucius*, ff. de pactis. Sequitur. 6. si Titius dicat: *lego tibi vinum Græcum, & omnia alia dulcia ly, omnia alia dulcia sumi restrictè solum ad vinum*, non alia, quæ non sunt potationis, aut potabilia, L. *fin.* §. *cui dubia*, ff. de tritico, vino, & oleo legato.

1480. Not. tamen, quod *signum universale*, adjectum termino *alius*, ampliet dispositionem, & comprehendi faciat etiam *diversa, seu majora expressis*. Sic privilegium absolvendi certos casus cum clausula, & *alios qualitercung, enormes*, comprehendit etiam casus majores expressis, juxta Emmanuel, Rodriguez tom. 1. qq. *regular.* q. 20. nu. 4. at hoc non fit ex sola adjectione *termini generalis, qualitercung,*, sed prout conjuncto verbo, *enormes*.

1481. Not. 2. per rescriptum justitiæ concessum contra homines *existentes in diocesi*, non posse conveniri homines *existentes in civitate Episcopi*, quæ est caput diocesis, c. *Rodolphus*, 35. de rescriptis; Pirhing cit. n. 22. Nam rescripta justitiæ sunt strictæ interpretationis; & *diocesis* in materia odiosa strictè supponit *pro territorio extra civitatem Episcopalem*; Felinus in c. *Rodolphus*, n. 18.

1482. Sed quid si homo existens *in civitate Episcopali* conventus à Judice delegato per rescriptum contra existentes *in diocesi*, non excipiat? R. processum fore nullum; quia jurisdictio delegati per defectum exceptionis in hoc casu non prorogatur, utpote non fundata *contra personam existentem in civitate Episcopali*. Secus est, si delegatus haberet jurisditionem fundatam contra personam in re certa: & *alij quibusdam*, & procederet in causa majori, Reo non excipiente; Pirhing cit. n. 24.

1483. Not. 3. rescriptum justitiæ contra Ti-

rium, non extendi ad *ejus heredem*, si-
ve ipse Titius decedat re integrâ, seu moriatur ante litis contestationem, c. *Significavit*, 36. de rescriptis; intellige, si non sit conventus ratione obligationis realis.
2. si Titius non fuit specificè expressus in rescripto, sed tantum generaliter: & *quosdam alios*; nisi res non sit integra, lite scilicet jam cœpta per citationem testatoris ante mortem, vel ut notat Layman ibid. n. 1. ante litem contestatam. Aliud est, si rescriptum impetratum sit contra Prælatum; nam Prælatus non convenitur per se; sed ratione Ecclesiæ, vel dignitatis, quæ non extinguitur; sic Joan. Andr. hic n. 12.

Not. 4. rescriptum justitiæ simpliciter impetratum ad lites, vel etiam adjectâ clausulâ & *quibusdam alijs causis*, non debere extendi ad causas *exortas post impetrationem rescripti*, c. *fin. h. t.* hinc servari debet *tempus datae*. Ratio est, quia rescripta justitiæ sunt jura personalia, id est, eis tantum personis utilia, quibus concessa sunt; & ideo non possunt alteri cedi, nec transeunt ad successorem, aut heredem; nisi fuerint impetrata nomine dignitatis, aut beneficij, prout dicitur in c. *Significavit*, 36. h. t. & ita notavit hic Joau. Andreas n. 9. Abbas, not. 2. & n. 9. ubi bene admonet, irritum esse rescriptum, si tempore *datae* mortua sit persona, cui impetratum (idem est in privilegio, L. *Neratus*, 152. ff. de regulis juris) vel contra quam impetratum, L. 2. ff. de *sententiis, qua sine appel. rescinduntur*.

§. II.

De interpretatione rescripti gratiæ.

1484. **Q**UAMVIS aliàs in beneficijs Principum, quæ nemini præjudicant, plenissima, seu amplissima interpretatio contra concedentem facienda sit; rescriptum tamen ad conferendum beneficium, strictè interpretandum esse communiter volunt ex c. *quavis*, de præbend. in 6. & c. *Cum dilecti*, de donationibus; rationem dant; quia fines mandati sunt diligenter custodiendi, L. *diligenter*, 5. ff. *mandati*. Neque per epichiam, seu benignam interpretationem extendi possunt, c. *Superlitteris*, 20. h. t. Innocentius in idem,

Sf

num. 3.

n. 3. rescriptum autem ad beneficium conferendum, continet mandatum de provisione facienda; ergo. Et procedit etiam in alijs rescriptis gratiæ, ceteroquin habentibus amplam interpretationem; Pirhing *de rescriptis* n. 29. & etiam in rescriptis aliorum Papæ inferiorum; Layman *c. susceptum, cit. n. 2.*

1486. Nihilominus limitari debet ea regula generalis. 1. nisi rescriptum simpliciter favorem contineat, puta, si datum sit *motu proprio*; vel Episcopo detur facultas conferendi beneficium *sua diocesis*, ante reservatum; Felinus *c. causam, 18. h. t.* Nam *motus proprius* non minorem favorem, & latitudinem habet in interpretando, quam ultima voluntas; Tuschus *V. Rescriptum, conclus. 212. n. 16.* Limitari debet 2. nisi rescriptum beneficiale alicui concessum sit in compensationem damni, quod quid passus est occasione Ecclesiæ, cui pro ipso scribitur; Felinus *loc. cit.*

1487. Ex dictis inferes, rescriptum beneficiale, concessum à Papa, ut alicui conferatur beneficium vacans, vel vacaturum *cessione*, vel *renuntiatione*, non extendi ad vacans, vel vacaturum *per mortem*, *c. susceptum, h. t. in 6. junct. gloss. V. suspectum.* Nam istæ vacationes sunt diversi modi vacandi; à diversis autem non fit illatio, *L. sed si ante, ff. de except. l. si maritus, 10. C. de donat. inter Vir. & Uxor.* ratio sumitur ex *dictis.*

1488. Limitari debet. 3. nisi aliud constet de mente rescribentis, *c. susceptum, junct. Gloss. V. Expressè,* & ratio sumitur ex *dict. n. 939.* & quamvis mors civilis, aut renuntiatio beneficii in jure equiparentur morti naturali, intelligitur tamen solum pro casibus in jure expressis, non alijs. Nam si de mente scribentis constat, non est habenda ratio verborum, *L. non aliter, 69. ff. de legat. 3. Francus, c. susceptum, de rescriptis n. 4.* Limitari debet 4. nisi addatur clausula: *vacaturum renuntiatione, vel alio quovis modo*; Francus *cit. n. 9.* tum enim dicta *num. 1485.* non habent locum. Ceterum rescriptum de conferendo alicui beneficio vacaturo, non posse extendi ad beneficium primò creatum, seu erectum, post datam rescripti, dicitur *Clement. ult. de rescript.*

1488. Quoniam verò rescriptorum interpretatio maximè pendet à clausulis rescripto interpositis, ex harum recto usu, & sensu legitimo, rescripti expositio capienda est: Advertendum autem, quasdam esse clausulas rescriptorum, quæ licet non exprimentur, juris tamen dispositione semper insunt, & subintelliguntur, ut notavimus *lib. 4. tit. 5. de condition. appof.* Quare not. 1. clausulam ad determinationem actus in principio positam, porrigi etiam ad actus sequentes, *L. Si mihi, & tibi, §. fin. & l. talis scriptura, §. fin. cum lege seq. ff. de legat. 1.* Secundò, quamlibet clausulam secundum naturam, & mentem actus principalis intelligi, & restringi debere, *c. Accessorium, de reg. jur. in 6. l. Si stipulatus sis, ff. de usuris. l. fin. ff. de constit. pecun.* Tertio clausulam generalem in una, eademque dispositione additam, non referri ad specificata, & provisã in eadem dispositione, *L. Sanctio, ff. de pen. nec comprehendere majora non expressis.* Quarto clausulam universalem, tantum operari quoad omnia, quantum particularis quoad singula, *l. si duo plures, ff. de admin. Tut. l. actione, & renuntiare, ff. pro socio.* Quod tamen limita, ut renuntiatio universalis, & generalis non valeat tanquam specialis, nisi præcesserint quadam renuntiationes speciales, *l. 4. §. 4. si quis caut. Judic. sistat.*

1490. Not. 5. clausulam in fine positam referri ad omnia præcedentia, *l. 1. C. de liber. præter. l. 3. & Filius, ff. de liber. & posthum.* Sed posita in medio, ad præcedentia, non ad sequentia refertur, *c. Inquisitionis, de accusat.* Quod tamen sic accipe, ut non procedat, si præcedat clausula habens propriam, & specialem determinationem. Tunc enim clausula ultimò posita non refertur ad illa, quæ præcedens afficit; *l. stipulationes commo-dissimum, l. doli clausula, de Verb. oblig.* Secundò si præcedentia essent contraria finali clausulæ. Non enim refertur ad sibi contrarium, *l. Si idem cum eod. ff. de Jurisdic. l. quovis, C. famil. Heriscund.* Tertio, si ex relatione ad omnia præcedentia laderetur intentio partium; Barbosa *l. 3. Jurisprud. brocard. c. 33. V. clausula. axiom. 5.* Quarto si per relationem generalis clausulæ præcedens

dens dispositio redderetur inutilis, l. cum vulgari, 4. ff. de dot. preleg. Quinto, si per talem relationem sequeretur absurdum; Abbas in c. Ecclesia nostra, de elect. Sexto: quando potest diversa ratio assignari, ob quam non debeat fieri relatio ad omnia precedentia; Bartolus in l. 1. C. de liber. Nam novum non est, quod clausula, ultimo loco posita, non respiciat, quæ proximiori Sede constituta sunt, sed anteriora; Gibalinus de sacra Jurisdictione, disquisit. 2. d. 2. nu. 17. §. quod etiam, sic fit, cum in Tridentino Sess. 22. fit potestas Episcopis, subditos cogendi preceptis, ut adeant Parochiam ad audiendum verbum DEI. Post quod subditur: ut moneant etiam eos, ut eandem accedant saltem diebus Dominicis: & tunc subjungitur clausula dans prædictam potestatem Episcopis; & tamen hæc non afficit immediate prius dicta, de audienda Missa in Parochia, cum toto orbe fiat oppositum, his præmissis ex communi D. D. doctrina.

§. III.

De clausula: si preces veritate nitantur.

1491. DE hac clausula tracto l. 4. Decret. à n. 2258. ubi ago de rescriptis dispensationum matrimonialium. Pro ejus intelligentiâ not. 1. condiciones, & clausulas, quæ dispositioni vel naturâ, vel jure insunt, licet non exprimentur, non esse suspensivas; sed si veræ sunt, dispositionem statim valere; si falsæ, vitiari, nisi aliter exprimentur, quàm insunt. Hinc in rescripto, ubi ponitur clausula (si preces veritate nitenti compereris) clausula suspensiva est; nec isti æquivalent: si preces veritate nitantur, ut pluribus constat ex lib. 4. à n. 2258. & seqq. hinc ad verificandam eam clausulam non sufficit, quod per informationem desuper capiendam, delegato constet, preces veritate nitenti. Nam si à parte rei non est ita, rescriptum est subreptitium; Ledesma in summa, de matr. c. 17.

1492. Not. 2. quando Pyrrius Corradus in Praxi dispens. Apostol. l. 7. c. 6. n. 28. dicit: per clausulam (si preces veritate nitantur) mandatam reddi conditionale, & ita esse

Tom. I.

decisum in quadam causa Oxomensis, 20. Junij 1552. debere intelligi, vel, si aliter exprimatur, quàm insit, ut diximus num. preced. vel conditionem sumendo latè, pro ea etiam, quæ est de præsentis, ut diximus l. 4. n. cit. in priori numero.

Not. 3. hanc clausulam in rescriptis provisionalibus communiter apponi solitam (si constiterit) facere commissionem conditionalem suspensivè, & importare necessariò causæ cognitionem. Prius enim fieri debet indagatio, & judicialis cognitio rei, ut notatur in Clement. 1. de concess. præbend. in 6. & Clement. Judex, de offic. delegat. Unde non æquipollet isti (si preces veritate nitantur) hæc enim non suspendit, juxta n. 1491. Et ideo etiam differt à clausula (si ita est) in hac enim sufficit in facto ita rem esse, quamvis non præcesserit cognitio, & pronuntiatio super eo; hoc tamen intellige sic, ut non suspendat jurisdictionem Commissarij, usque ad ejus verificationem coram ipso; sed solum ipsum commissionis usum.

Not. 4. hanc clausulam (si ita est) de jure cuilibet rescripto inesse, per c. 2. de rescript. & l. fin. c. de divers. rescri. præsertim, quado gratia est in forma commissaria; Barb. claus. 154. n. 2. tunc enim ostendit Papâ de narratis notitiam non habuisse; sic Marta de clausul. 157. n. 1. probabilius est, quod requirat causæ cognitionem, & partis citationem, ut notat Felinus in c. fin. de præsumpt. nu. 32. Sanchez de matrim. l. 8. D. 34. n. 26. nisi apponatur in iis, quæ præsumuntur à jure, ut si mandetur, aliquem (tanquam virum probum) admitti, esto dicatur in rescripto, si ita est; tunc enim non requiritur, ut verificetur coram delegato; quia sufficit præsumptio juris; Cardin. Tuschus to. 1. pract. conclus. l. c. concl. 367. à n. 13. non suspendit jurisdictionem, sed tantum ejus usum, ut diximus num. preced. in fine, his præmissis:

Quæres. 1. quid intelligatur per preces, sub quarum veritate subsistente conceditur rescriptum? Resp. intelligi ea, quæ substantialia sunt, seu ex quibus voluntas rescribentis pendet, aliàs non consentientis in id, pro quo impetrando supplicatur; ita Zoësius de rescript. n. 31. Ex quo collig. 1. rescriptum vitiari, si preces non verificentur in causa finali, cujus ratio est ex n. 1445. secus, licet non verificetur cau-

§. 2.

sa

1493.

1494.

1495.

sa solum impulsiva, de qua n. 1446. Nam gratia non dicitur inutilis propter omissum id, quod expositum non avertisset mentem rescribentis, c. dudum, vers. considerantes, de prebend. in 6. allegatio autem vel reticentia rei, quæ ommissa esse poterat, & explicare non tenebatur orator, est aliquid tale; ergo. Nam principale utile non vitatur per minus principale inutile, si separari possint. Collig. 2. rescriptum gratiæ vitari non verificatis precibus quoad ea, quæ erant de necessitate exprimenda; nam ab illis pendet voluntas rescribentis, aliàs non concessuri gratiam, ut constat ex n. 1443. 1467. & 1471. Ea porro dicimus de necessitate exprimenda, consequenter substantialia rescripti, ut in illis verificentur, prout oportet, quæ jure, consuetudine, vel stylo Curia sic exigente exprimi debent, ut diximus n. loco cit.

1496. Loquor autem de stylo, exposito n. 1467. Quæres. 2. an huic clausulæ sit locus in rescriptis gratiæ motu proprio? affirmativam sequitur Barbosa cit. clausul. 166. n. 2. quod maximè procedere vult in beneficialibus, ne detur vitiosus ingressus, & quamvis non suspendat jurisdictionem, ut diximus n. 1493. suspendit tamen ejus exercitium, per Martam p. 2. clausul. 71. n. 4. id verò, quod ibid. addit ex Natta consil. 368. n. 4. & Menochio de arbitrar. casu 261. nu. 22. quod per hanc clausulam omnis subreptio vitiet gratiam etiam circa falsam causam impulsivam, ex n. 1446. negandum est; item illud, quod omnis subreptio quantumcunque modica, ex n. cit.

§. IV.

De clausula: motu proprio.

1497. **M**otu proprio concessum dicitur, quod Multroncè (nimirum quod ex mera conceditur liberalitate Principis) non ob instantiam, aut preces alterius; hinc non obstat gratiæ motu proprio concessæ, quod obtinens vel ipse, vel alius ejus loco pro dicta gratia supplicaverit, si Pontifex non ex hujus petitione, sed ex sua benignitate motus, eam concessit; id, quod semper intelligendum est, quando Pontifex expressit in literis, se motu proprio concedere; unde probare volens, gratiam motu proprio concessam, esse concessam ob instantiam, non admittitur;

quia esset rescribentem mendacij arguere, ut notat Rebuffus in clausul. mandator. n. 23. Not. autem gratiam, motu proprio concessam, si re adhuc integra moriatur Pontifex, exspirare, teste Seraphino, decis. 731. n. 1. quibus positus:

1498. Quæres, quos in rescriptis effectus habeat clausula motus proprii? plures recenset Barbosa clausul. 79. à n. 13. referendo potiùs aliorum doctrinam, quam probando. Primus est, quod juxta Baldum, L. Non omnes, C. de quadrienn. præscript. & alios: habeat vim clausulæ: non obstantibus, quæ tollit omnia, quæ dispositioni, cui apponitur, obstare possunt, ut notat Barbosa cit. clausul. 82. nu. 4. quod tamen in multis fallit; quia non tollit vitium personale; & plura alia, &c. de quibus ibid. & constabit ex dicendis à n. 1506.

1499. Secundus est, quod habeat vim clausulæ ex certa scientia, juxta Martam p. 1. clausul. 72. aliàs 73. num. 7. & ambæ simul expressæ sint efficaciores. Hæc porro clausula (ex certa scientia) denotat, concessionem gratiæ processisse à concedente habitâ plenâ notiâ tenoris, & omnium circumstantiarum ejus; consequenter omnium eorum, quæ ad effectum obtinendi necessaria sunt. Unde quando Pontifex in confirmatione privilegij, vel gratiæ concessæ apponit clausulam ex certa scientia, ea clausula habet vim novæ concessionis; adeoque, si contingat gratiam, vel privilegium concessum, esse invalidum, per illam redditur validum, licet concedens, vel confirmans gratiam, vel privilegium, illius defectû, vel nullitatem ignoraverit, dummodo potestatem habeat ad revalidandum, & nihil aliud addat, quod revalidationi repugnet; sic Benedictus Pereyra in Elucidario nu. 235. Suarez l. 8. de Legibus c. 18. Sed hoc accipiendum venit juxta dicenda à n. seq. In multis enim fallit.

1500. Hic effectus nimis indefinitè tribuitur huic clausulæ. Nam licet concedens gratiam, possit eam concedere etiam cum præjudicio tertij, si tamen id non exprimitur, hoc non operatur clausula motus proprii, maximè quando non præcessit causæ cognitio, ut fatetur ipse Barbosa ex Menochio, Aloyf. Riccio, Marta, & aliis. Similiter non tollit statuta civitatum,

tum, quia præsumitur ea ignorare Princeps, ut notat Menochius *de Præsumpt.* l. 5. *præsumpt.* 39. à n. 5. *ex. cap. 1. de Constit. in 6.* Nec tollit vitium personæ, gloss. *in cit. c. Si motu proprio*, Covarruvias in c. *Alma mater p. 1. §. 7. n. 7.* adeoque non supplet ejus defectus, v. g. legitimitatis, ætatis, habilitatis, &c. si expressa non sint.

1501. Quia tamen rescriptum *motus proprii* ex natura sua habet, quod non fiat ex causis per ipsos supplicantes, vel alios propositis, sed ultroneè, & ex mero beneficio Principis, videtur omnino concedendum, non requiri verificationem eorum, quæ narrantur de meritis, ac qualitatibus extrinsecis, ac iis, quæ habent rationem causæ impulsivæ, aut finalis; nam hæc in motu proprio, licet narrentur, non attenduntur. Et quoniam, si simul addatur clausula (*ex certa scientia*) denotatur, ea, super quibus rescribitur, esse probè nota rescribenti, solum quoad causas expressas operabitur, ut eæ verificandæ non sint, ut notat Castropalaus P. 1. Tr. 3. D. 6. p. 13. n. 9. ubi ex Sanchez l. 8. *matrim. D. 4. n. 6.* & Felino in c. *Cum inter, de except. num. 5.* ait, dictam clausulam *ex certa scientia*, non operari effectum gratiæ quoad extrinsecam, *qua in rescripto expressa non sunt.* Ratio eorum est; quia, quæ ibi non exprimentur, non possunt Principi esse cognita. Nam ipse non potest omnia vitia, dispensandi per gratiam, nota habere; quia nec tenetur, nec potest facta subditorum nôsse, quæ possunt obstare subdito, ut gratiam impetret; ita etiam Suarez l. 6. *de legibus. c. 13. n. 24.* cum Abbate in c. *innotuit, de elect. n. 9.* ergo, cum dicit, se concedere *ex certa scientia*, ne falsum dicat, intelligendus est de his, quæ ibi expressa sunt.

1502. Ex hoc infertur. 1. quod Pontifex rescribens cum clausula *motus proprii*, & *ex certa scientia*, non intendat tollere impedimenta consequendæ gratiæ obstantia, quorum tollendorum potestatem non habet, ut per se patet, & constat ex n. 1499. Talia sunt impedimenta, quæ recipientem naturaliter inhabilitant. 2. etiam ea, quæ dispositione juris Ecclesiastici, si non sint expressa, extra casus, qui eodem jure disponente dicuntur non

obstare, ut est casus, si non fiat mentio beneficii prius obtenti, de quo n. 1497.

1503. Infertur 2. limitationem, quam assertit Barbosa *cit. clausul. 79. num. 54.* (*quod clausula motus proprii non operetur pluralitatem beneficiorum incompatibilium*) non debeat extendi ad pluralitatem *compatibilium* non admitti. Nam hic effectus illi clausulæ expressè tribuitur in *Clem. Si Romanus*, de qua n. 1506. ibi: *Et quotcumque*; quod etiam probabiliter dicitur de *incompatibilibus*, si expressa sint eum clausula *ex certa scientia*. Nam hæc porrigit se ad omnia expressa.

1504. Infertur 3. limitationem: quam assertit idem n. 44. (*quod clausula motus proprii non operetur in ijs, quæ non sunt juris, sed facti*) debere intelligi 1. de facto non supplebili per potestatem concedentis, ut est consensus personalis in matrimonijs. 2. etiam de facto, quod dispositione juris Ecclesiastici prærequiritur ad receptionem gratiæ, si defectus ejus non est expressus propter dicta n. 1501. 3. denique, ut per sensum contrarium (*ergo operatur in his, quæ sunt juris*) non accipiat universaliter, sed solum juxta n. 1500. *Et seqq.*

1505. Tertius effectus est, quod clausula *motus proprii* vim habeat specialis expressionis, hoc est, quod utentem gratiâ liberet ab onere probandi narrata in tali rescripto gratiæ; quia suam intentionem fundat in motu proprio, seu concessione ultronea, & beneficio, seu voluntate, & verbo concedentis; & ideo non indiget aliqua justificatione; ita Seraphinus *de c. 1484. n. 10.* Per hoc tamen non fit, impediri, quin ex adverso dari possit probatio de defectu intentionis Papæ, quo probato, motus proprius nihil operatur, ut constabit ex *seq.* Hic tamen effectus subit easdem propè limitationes, quas præcedens.

1506. Quartus effectus est, quod tollat vitium subreptionis; colligitur ex c. *Si motu proprio, 23. de prabend. in 6.* ibi: *Si motu proprio alicui aliquod beneficium obtinenti conferamus aliud, de illo non habita mentione, non ob hoc gratiam hujusmodi, quæ de nostra liberalitate procedit, invalidam volumus reputari*; quod etiam expressè habetur in *Clement. Si Romanus, eod.* ubi dicitur: *valere provisionem factam motu proprio Papa, tacen-*

tis beneficia provisi, quacunq; sint, & quotcunq;. Sed licet hoc verum sit, quod purget vitium subreptionis, seu faciat, quod non vitietur rescriptum ex taciturnitate veri, aliàs dispositione juris exprimendi, ut constat ex *cit. textibus*; non videtur tamen id verum *indefinitè*, ac *universaliter*. Nam fallit. 1. si taceatur *inhabilitas* personæ non expressa, ut dictum est *n. 1500.* & tenet Sanchez *cit. D. 21. n. 49.* Deinde, si cedat *in præjudicium juris tertij*, nisi exprimatur, ut dixi *n. cit. v. g.* si taceretur, quod beneficium fit de jure patronatus laici, &c. Fallit. 2. quando subreptio, seu taciturnitas veri facit, quod non appareat de concedentis voluntate, ut si fiat in casu, & circumstantijs, in quibus Pontifex talibus *non solet* annuere, aut ejusmodi gratias *motu proprio* concedere; maximè, si contineat obreptionem, seu expressionem falsi circa substantialia, de quibus *n. 1495.* sic Abbas in *c. Quia circa, de Consanguin. n. 7.* & constabit ex *seqq.*

1507. Dices: per *n. priorem, subreptio*, seu taciturnitas veri non vitiat rescriptum cum clausula *motus proprij*; ergo nec obreptio, seu expressio falsi. *re. transf. ant. N. conseq. discrimen est*; quia, quando tacetur verum, ignoratur, an Princeps bene, vel malè informatus gratiam concesserit *motu proprio*; & ideo non potest dici concessa *contra concedentis intentionem*; secus est, quando exprimitur falsum. Nam ubi exprimitur falsum, cognoscitur, quod Princeps malè informatus concesserit gratiam *motu proprio*, consequenter *contra suam intentionem* (non enim fertur in incognitum) *motus autem proprius non firmat gratiam contra concedentis intentionem*, ut tenet Menochius *de arbitrar. casu 201.* Mascard. *de probat. conclus. 887. nu. 93.* Nunquam enim præsumi potest; Principem consentire ex informatione per allegationem falsi circa substantialia gratiæ; foret enim assensus irrationabilis, & in ignoratum.

1508. Dixi *transf. ant.* Nam dictum illud, *indefinitè*, ac *universaliter* acceptum in multis fallit; & jura, quibus nititur, procedunt solùm *in beneficialibus circa peculiarem reticentiam veri de beneficio prius obtento; vel acquisitione novi, retento priori*; quæ, cum alijs juribus con-

traherentur, extendi non debent ultra expressa. Et ideo etiam gratia *motu proprio* concessa non procedit, si dispensatione indiget, de qua nihil expressum est, ut docet Sanchez *l. 8. matr. D. 22. n. 8.* Rebuffus *in forma mandat. Apostol. V. motu proprio, col. 8.*

Dices. 2. qui per rescriptum cum clausula *motus proprij* obtinet *secundum beneficium sine mentione primi*, validè obtinet, licet hæc gratia contineat dispensationem, de necessitate juris, petentis exprimi beneficium prius obtentum; ergo clausula *motus proprij* operatur, & inducit dispensationem etiam in jure communi. *re. 1.* cum dist. consequentis, & transmittit conseq. in casibus jure communi expressis, qualis est præsens, ut diximus *n. 1056.* nego eandem in casibus communi jure non expressis. *re. 2.* N. ant. nam jura, quæ sub invaliditate rescripti exigunt, in supplicatione pro beneficio, fieri mentionem beneficij prius obtenti, procedunt de rescriptis concessis *ad petitionem*; non autem *motu proprio*, ex *n. 1506. & num. hic* immediatè *sequenti.*

Quintus effectus est, quod concessio *motu proprio* facta, intelligenda sit, *pro ut jacet, & sonat*, consequenter restringenda non sit juxta concessam gratiam *ad petitionem partis*; Felinus in *c. causam, de rescript. nu. 14.* & ratio est, quia dispositionem reddit favorabilem per *c. si pluribus, de præbend. in 6.* ibi: *gratiam hujusmodi* (nempe collationem beneficij), esto aliàs sit stricti juris per *cit. c. si pluribus, & c. Non potest, eod. in 6.*) *si motu proprio eam fecerimus, ut tunc fiat interpretatio plenissima in eadem, referri volumus ad dignitatem, vel præbendam, quæ inter illas esset majoris valoris.* Hinc licet aliàs dispensatio sit stricti juris, *c. 1. de filiis presb. in 6.* si tamè concessa est *motu proprio*, latam habet interpretationem; colligitur ex *cit. c. si pluribus*, & tenet Sanchez *l. 8. matr. D. 1. n. 5.* id, quod etiam de privilegio tenent Natta *conf. 340. n. 5.* Surdus, & alij, quod intellige de lata interpretatione *in præjudicium concedentis*, non tertij.

Sextus demum effectus est, quod impetranti rescriptum cum *motu proprio* in terminis *Clem. 1. de concess. præbend.* non currat tempus à die notæ vacationis in loco;

co; sed tantum, à die suæ scientiæ; cum alias sufficeret notitia vacationis in loco, ut ibidem dicitur; cui accedit alter effectus, quod si Pontifex *motu proprio* conferat, vel conferri mandet beneficium, *se vacat*, sufficiat; *vacare* tempore collationis, vel receptionis, licet non vacet tempore *data*; sic Barbosa *cit. n. 32.* ex Joanne Andrea, & alijs, sed hic videtur attendendum, quod dictum est *n. 1392.*

§. V.

De clausula: *ex certa scientia.*

1512. **C**omunis tenet, quod, quando Princeps concessionem, vel dispositionem à se factam apponit clausulam (*ex certa scientia*) hoc ipso significet, eam concessionem, vel dispositionem à se factam esse cum perfecta notitia totius negotij, & circumstantiarum ejus, de quo ea concessio, vel dispositio procedit. Varios effectus huic clausulæ tribuunt Authores; sed aliqui aded ambigunt, ut vix aliquid, quod firmitatem habeat, rectè colligatur; imò non raro apparentiam alicujus repugnantiam inferre videatur; ut constabit *ex seqq.*

1513. Inter effectus, quos Authores tribuunt huic clausulæ, primus est, *quod*, ubi apponitur in rescripto confirmante, vel revalidante aliquem actum, vel gratiam (v. g. privilegium, dispensationem, vel alias gratias concessas) *ei valorem tribuat*, si antecedenter sit nullum ex aliquo defectu per Principem supplebili. Circa quem effectum rectè intelligendum

1514. Not. 1. hanc clausulam non habere locum, nisi in privilegij, vel gratiæ prius concessæ confirmatione; hæc autè confirmatio fieri potest vel in forma communi, nimirum cum Pontifex procedit, non habita perfectâ notitiâ talis negotij; vel in forma speciali, nimirum *ex certa scientia*, & perfecta notitia circumstantiarum, & qualitatum negotij, quod confirmat; sic Castropalaus *P. 1. tr. 3. D. 4. p. 2. §. 10. n. 2.* Not. 2. quando Princeps confirmat gratiam concessam, confirmatione speciali, nimirum *ex certa scientia*, talem confirmationem habere vim, & efficaciam renovandi, seu concedendi de novo tale privilegium, si fortè usu, vel aliâ viâ amissum esset; aut in priori con-

cessione defectus aliquis (nullitatem inducens) commissus fuisset; quod tamen accipere juxta dicenda à *n. 1516.* sic Cardinalis Tuschus V. *Confirmatio ex certa scientia*; Suarez *l. 8. de legibus c. 18. n. 12.* & plures alij *ibid.* relati.

Ratio est, nam, quando Princeps aliquid disponit, vel confirmat; vel cognoscit, vel non cognoscit defectum, aut nullitatem ejus, quod confirmat? Si cognoscit, & tamen confirmat, satis perspicuum est, quod non velit facere actum inutilem, & frustraneum, & vix decentem, præsertim in materia legum; ergo tunc confirmando intendit auferre defectum, ac nullitatem, eique tribuere vim, & efficaciam, seu valorem, in quantum potest, & à se pendet, ac necessarium est. Si autem non cognoscit nullitatem, & defectum, nulla nimirum informatione super hoc habita, sed solum ambigua (etsi hoc dici vix possit, ne dicamus, *Principem falso rescribere*, se totius negotij certam notitiam habere) adhuc tamen dicendum est, eam confirmationem specialem habere vim, & efficaciam tollendi omnem defectum, & priori concessionem dandi vigorem, seu valorem, quantum opus est, & ipse potest; ne dicamus verba confirmationis *ex certa scientia* in rescripto apposita esse contra mentem rescribentis; & carere omni effectu.

1515. Not. 3. huic ipsi effectui apponi plures limitationes ab Authoribus. Nam Castropalaus *cit. §. 10. n. 4.* dicit, privilegium *subreptione, falsâ causâ* impetratum non validari, esto confirmetur *ex certa scientia*. 1. quia defectus iste commissus est in ipsa impetratione, qui non præsumitur cognitus à Principe; 2. quia Pontifex non intendit confirmare privilegium, quod non fuit concessum; privilegium autem subreptione impetratum, nunquam fuit concessum. Contrarium tamen videtur deduci ex aliorum doctrina. Nam motus proprius purgat vitium subreptionis, seu suppressæ veritatis *ex n. 1506.* & tenet Barbosa *clausul. 79. §. quartus effectus*; at illi æquivaleret clausula *ex certa scientia*, ut cum pluribus tenet Barbosa in *c. Venerabilis 18. de confirm. n. 8.* licet hic statim infra *n. 20.* doceat, quod clausula *ex certa scientia*, non tollat vitium subreptionis. Deinde, clausula *ex certa scientia*, æquivaleret

valet clausula *de plenitudine potestatis*; at hæc, teste etiam ipso Castropalao, *num. 3.* significat, Principem velle confirmare, *in quantum potest, & necessarium est.* Cum ergo non obstante vitio subreptionis Pontifex possit validare primam impetrationem subreptione invalidam, ubi privilegium subreptione impetratum est nullum, revalidatur confirmatione speciali.

1517. Ad secundam rationem in *n. priori.* videtur rectè responderi cum *distinct. maj.* Pontifex etiam in confirmatione speciali non intendit confirmare privilegium, quod non fuit *concessum validè, vel invalidè, C. solum validè, N. maj. dist. min.* privilegium autem subreptione impetratum, nunquam fuit concessum *validè, transf. validè, vel invalidè, N. min. & conseq. dixi transeat.* Nam non omnis subreptio invalidum reddit rescriptum, ut diximus à *n. 1420.*

1518. Quòd autem non requiratur, gratiam, vel privilegium esse prius concessum *validè,* sed, ut effectum confirmationis specialis obtineat, atque adeo revalidetur, seu potius, ut ea nullitas, & defectus tollatur, sufficiat, *concessum esse factò,* licet ob defectum aliquem latentem, nulliter, & invalidè, docere videtur Abbas in *c. 1. de transact. n. 5.* Imola ibidem *num. ult.* & Beroius in *c. 1. de confirm. n. 27.* quos citat, & sequitur Pirhing *eod. n. 9.* Nam Principi affirmanti se sufficientem rei cognitionem habuisse, adeoque non ignorasse defectum, qui per ejus potestatem supplendus est, credere oportet, juxta *Clem. unic. de Probat. Abbatem, in cap. Examinata, de confirm. n. 6.* Suarez *l. 8. de Legibus, c. 18. n. 6.* sed, quando rescribit super certo negotio cum clausula *ex certa scientia,* hoc affirmat; ergo ei credendum est, quòd habuerit sufficientem rei cognitionem, adeoque non ignoraverit defectum, qui per ejus potestatem supplendus est. Cum ergo per ejusmodi rescriptum voluntatem suam declaret, eo ipso per rescriptum *ex certa scientia* tollitur nullitas, seu defectus, si subsit potestati rescribentis: at defectus subreptionis, seu reticentiæ veri, cujus expressio *jure solum positivo* requiritur, in ejus potestate est; ergo.

1519. In hac, & similibus controversis quæ-

stionibus super clausula *ex certa scientia,* not. 1. quòd hæc clausula nunquam significet voluntatem Principis, actui invalido, super quo rescribit, eum confirmando *ex certa scientia* dandi valorem, si nullitas, vel defectus provenit ex jure naturali, vel divino; nam hic defectus non subest potestati humanæ; quia Princeps non potest prudenter præsumi, velle sanare, quod sanare non potest.

Ex hoc sequitur, quòd, ubi valor actus deficit jure naturali, quia scilicet deficit aliquid jure naturali requisitum ad valorem actus (in matrimonio v. g. vel professione consensus contrahentis, vel profitentis) non possit validari talis actus, etiam si Pontifex eum confirmet etiam *ex certa scientia,* vel ex plenitudine potestatis. Princeps enim non potest alienam voluntatem supplere, nec tollere inhabilitates naturales, & impedimenta. Sequitur 2. producentem rescriptum *ex certa scientia,* super actu validando, qui laborat ejusmodi impedimento, *in literis expresso,* puniendum tanquam falsitatis auctorem, *arg. c. Ad nostram 15. & c. Porrecta, 6. de confirm. utili,* ubi expressè dicitur, quòd, *ubi Sedes Apostolica non consuevit aliqua confirmare* (v. g. ut Regularis, *expressa sua religionis conditione,* habeat temporalem administrationem, seu Prioratum) *rescriptum habendum sit falsum, etiamsi habeat clausulam ex certa scientia.*

Sequitur. 3. quòd clausula (*ex certa scientia*) non tollat defectum, quem Princeps rescribens non solet tollere, licet absolute possit, sive exprimatur, sive taceatur. Nam, *si taceatur,* rescriptum est irritum, & inane per expressum textum *in cit. c. Ad nostram;* si autem exprimitur, rescriptum præsumitur falsum *in cit. c. Porrecta;* talis est conditio *status Regularis.* Unde si Regularis impetret rescriptum confirmatorium super administratione temporali, eo ipso rescriptum inane est; nam vel expressit conditionem status sui regularis, vel tacuit: *si tacuit,* est irritum; si expressit, *est de falso suspectu;* ut expressè dicitur *in cit. juribus;* cujus ratio ibidem datur tam in rubro, quam in nigro, hoc est, tam in rubrica, quam in textu: *quia Papa non consuevit concedere.* Sequitur 4. ut per confirmationem (*ex certa scientia*)

scientia) actus irritus fiat validus, requiri, ut hoc possit sola voluntate, & potestate confirmantis fieri. Nam velle, quod non potes; aut posse, quod non vis, nullum parit effectum. Requiritur ergo utrumque, ut possit, & velit. Cum ergo jure constet, Principem non velle tollere defectum, quem non solet, ut præmissum est, nisi hoc specialiter exprimat, quod velit etiam in tali casu, rescriptum, etiam ex certa scientia confirmans actum, laborantem tali defectu, eo ipso erit vel irritum, vel falsum, ut dictum est.

1522. Sequitur 5. si rescribens ex certa scientia, defectum quo laborat actus confirmandus, vel validandus, supplere non possit sine præjudicio alterius, per dictam clausulam non confirmari, vel validari actum in alterius præjudicium, nulla facta mentione de jure alteri quaesito vel in re, vel ad rem, tollendo, per n. 1437. Nam Pontifex non solet indulgere gratiam cum præjudicio tertii, nisi exprimat, se concedere non obstante jure alterius, ex n. citato, & seqq.

1523. Dices, quod hoc sufficienter exprimat per clausulam ex certa scientia; cum hæc significet, Principem procedere ex perfecta noticia rei, seu negotij confirmandi, vel validandi. Resp. quod ea clausula non denotet Principem procedere ex perfecta informatione, & noticia omnium omnino circumstantiarum, quæ gratiæ obesse possunt, quales sunt, quæ oriuntur ex facto alterius, & jure municipali, vel statutis &c. sed eorum tantum, quæ sunt juris à se, vel sui similibus conditi; hinc omnino negandum est, quod in objectione dicitur.

1524. Ex hoc sequitur. 6. quod, nisi supplicans exprimat, vel aliunde constet, Pontifici notas esse etiam eas circumstantias facti, vel statuti, aut consuetudinis, aut alterius similis impedimenti, ex quo actus confirmandus, vel validandus nullitatem contraxit; & quod non obstante tali circumstantia Pontifex ejusmodi nullitatem tollere soleat, non validabitur actus ante nullus, esto cum confirmet etiam specialiter, seu cum clausula ex certa scientia: secus in opposito. Ratio primi est; quia vel ea circumstantia, qua stante gratiam concedere non solet, ponitur nota rescribenti, vel ignota? si primum? rescriptum erit falsum; si secundum? erit nullum, de-

Tom. I.

fectu consensûs in gratiam sub dicta circumstantia, ut dictum est superius; ratio secundi est, quia ubi ea circumstantia ponitur nota, & talis, qua stante potest, & solet nihilominus concedere gratiam, nihil deficit, ut actus, ante irritus, evadat validus; cum adsit voluntas, & potestas validandi talem actum.

Sequitur. 7. quod clausula (ex certa scientia) apposita rescriptis reflexivis, seu concessis super aliquo actu validando, non significet voluntatem Principis, tollendi nullitatem, vel defectum, quo laborat prior actus, nisi sit sub ejus potestate, illum tollere; soleat eum tollere, & sit ei notus vel per ejus mentionem, vel aliam informationem, de qua constet, aut merito præsumatur; si actus confirmandus, nunquam valuit, etiam in impetratione, ex defectu vitiantem etiam primam impetrationem; secus enim impetrans esset falsitatis auctor; & rescriptum haberetur falsum, ut constat ex cit. c. Ad nostram, & c. Porrecta in n. 1520. Sequitur 8. actum, prius nulliter concessum, revalidari per rescriptum cum clausula ex certa scientia, si rescribens sit informatus de nullitate, ac defectu à se supplebili, & suppleri solito; sic enim habet omnia requisita; ut efficaciter inducat effectum confirmationis specialis, ex priori num. Et in hoc recedimus à limitatione, quam ponit Castropalaus, de qua supr. num. 1516.

Dices: ergo privilegium, semel verè concessum, sed amissum vel revocatione concedentis, vel non usu, aut renuntiatione privilegiati, non revalidabitur, si non exprimat ea circumstantia revocationis, renuntiationis, &c. etiam si confirmetur inserto tenore privilegij confirmandi; probatur illatum, quia secundum dicta, ut tollatur nullitas, confirmanti nota esse debet circumstantia, ex qua inducta est nullitas in actum confirmandum, vel validandum; at sic non est nota; nam ea revocatio, vel renuntiatione est facti particularis, quod Princeps præsumitur ignorare juxta c. 1. de constitut. in 6. ibi: quia tamen locorum specialium, & personarum singularium consuetudines, & statuta (cum sint facti, & in facto consistant) potest probabiliter ignorare. Suarez l. 8. de legibus, c. 19. n. 4.

Ti

con-

concedit illatum, etiam si privilegium confirmatum insertum sit rescripto confirmationis, nisi mentio fiat illius facti particularis, vel addatur clausula generalis (*non obstantibus*) negat verò, si Princeps apponeret clausulam, *ex certa scientia*, vel, *ex plenitudine potestatis*. Sed, quoniam privilegium insertum rescripto ejus confirmatorio ex comuni sensu æquivaleret rescripto cum clausula *ex certa scientia*, vel *ex plenitudine potestatis*, si in dato casu privilegij, rescripto inserti, non fiat revalidatio, nec fiet etiam appositis dictis clausulis, adeoque in nullo casu, quod est contra communem sensum, teste Castropalao *tit. P. 1. Tr. 3. D. 4. p. 2. §. 9. n. 5.* quia semper obstat ignorantia facti particularis. Igitur:

1527. Resp. ad object. neg. illatum; ad ejus probat. dist. ma. secundum dicta, ut tollatur nullitas, confirmanti nota esse debet circumstantia, ex qua inducta est nullitas in actum confirmandum, vel validandum *nova concessione valoris antè nunquam habiti C. prius legitime habiti*, N. maj. hinc data mi. N. conseq. Unde, ut privilegium semel valide obtentum, sed facto particulari, v. g. *revocatione, renuntiatione, vel non usu amissum*, denuo concedatur, ad vim confirmationis specialis non requiritur notitia nullitatis ortæ ex facto particulari. Hujus ratio est; quia in dato casu *nullum tollendum est vitium*, ex quo prima impetratio irrita, & inanis fuit (cum, ut ponit casus, impetratio privilegij nunc confirmandi, seu reducendi, valida fuerit) ergo non est eadem ratio pro exprimenda causa nullitatis in hoc casu, quæ est, *cum prima impetratio vitiosa fuit vitio reddente illam statim in principio nullam*; sic enim confirmatio in hoc casu præter concessionem primò faciendam nunc debet etiam tollere vitium, quo prior concessio nulla fuit, id, quod non contingit in casu nostro.

1528. Quibusdam videtur tamen merito limitanda hæc doctrina (quæ dicit: *privilegium (vel gratiam) semel valide impetratum, sed revocatione, renuntiatione, vel non usu amissum, valide confirmari per clausulam (ex certa scientia, vel, ex plenitudine potestatis, aut rescripto confirmationis inserto tenore privilegij, denuo concedendi, licet nulla fiat mentio, quod re-*

vocatum, renuntiatum, vel non usu amissum sit) ut non procedat, si revocata est per *generale Concilium*; vel per ipsum Pontificem *ex gravi causa*, propter quam *in pœnam* sublatum foret; intellige, si non exprimat in rescripto confirmationis nõ obstante *decreto Conciliari*, vel *excessu priori*. Rationem primi dant; quia Pontifex non præsumitur velle legi, à Concilio stabilitæ, derogare per concessionem ita generaliter factam. Nam, quod consensu tam multorum, & gravissimorum Virorum stabilitum est, firmatum quoque est majori autoritate; consequenter etiam majori, ac speciali derogatione indiget, ut docet Suarez *l. 8. de legibus, c. 19. n. 5.* Emman. Rodriquez *Tom. 1. qq. regular. q. 8. art. 10.* Vincentius de Justis *in Praxi dispens. matrim. l. 1. c. 4. à num. 232.* & alii; secundi verò istam: quia tali casu is, qui per ejusmodi revocationem amisit gratiam antè legitime concessam, per talem excessum se fecit indignum eâ gratiâ; ergo, nisi de indignitate illa constet ei, à quo gratia sic amissa denuo suscitanda est, non potest præsumi consensus in ejus innovationem, ne dicas, quod concedat gratiam indigno, nisi constet de indignitate sublata.

§. VI.

De nonnullis aliis clausulis rescriptorum.

1529. Non agimus hic de clausulis rescripto-
rum, in ordine ad causas matrimoniales; nam de his copiosè tractamus *l. 4. quæst. ult. à n. 2010.* sed solum de his, quæ in aliis materiis frequentius occurrunt. Hinc quæres. 1. quam vim habeat clausula: *supplentes omnes juris, & facti defectus, si qui intervenerint in gratia*, quæ conceditur, vel confirmatur; hæc enim in confirmationibus privilegiorum apponi solet; & habetur etiam in confirmatione privilegiorum pro Societate nostra, edita à Gregor. XIV. & Paulo V. Respondet Castropalaus *P. 1. Tra. 3. D. 4. p. 2. §. 10. n. 6.* quod ea clausula nihil speciale addat concessioni, vel confirmationi *ex certa scientia*; & apponi solum ad majorem claritatem, ac evidentiam. Unde nec supplet vitium subreptionis, nec vitia, & inhabi-

inhabilitates personæ privilegiatæ, nec defectus naturales &c. intellige, secundum limitationes in superioribus factas.

1530. Quæres. 2. quam vim habeat clausula: *non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis?* communis tenet, quod, licet magnum operetur effectum, juxta c. *cum aliquibus*, 4. de rescript. in 6. Tum quia reddit valida, & confirmat expressa, ut docet Sanchez l. 8. D. 24. n. 6. & illis decretis Concilii derogat, pro quibus expressa derogatio non requiritur, ut notat Barbosa in *Collectan. ad Trid. Sess. 1. n. 2.* tollitq; omnia, quæ gratiæ possunt obstare, teste Viviano de jure Patronat. p. 1. l. 13. c. 8. n. 155: hæc tamen omnia intelligenda sunt juxta mentem, ac intentionem apponentis eam clausulam. Unde ad illa tantum porrigitur; in quæ mens illius dirigitur.

1531. Et quoniam ejusmodi rescripta, & clausula, suam interpretationem recipiunt à jure communi; & stylo in Romania Curia inconcusso (de quo egimus à nu. 1655.) ex jure communi etiam, & stylo jam citato, mens rescribentis, & clausulas ejusmodi apponentis, colligenda est, sive agatur de rescripto concessivo, sive derogante, sive annullante, &c. nisi expressè dicatur, *velle contrarium, non obstante hoc, vel illo in particulari* v. g. decreto Concilii, præjudicio tertii, &c. Et ideo ea clausula non derogat regulis Cancellariæ, nisi id expressè dicatur, teste Gomez ad 8. regul. Cancell. in proæm. q. 5. lit. F. & q. ult. nec tollit constitutionem Conciliarem, juxta Parisium de resignat. l. 6. q. 2. n. 38. nec impedimenta personalia, juxta Vivianum cit. p. 2. de jure Patronat. l. 13. cap. 8. num. 160. &c.

1532. Hinc ulterius not. quod dicta clausula (*non obstantibus*) non tollat, sed solum ad effectum gratiæ suspendat constitutiones, quæ requirunt specialem mentionem ad sui derogationem, quales sunt illæ, quæ continent clausulas derogatoriarum derogatorias; vel in quibus specialiter dicitur, quod illis nunquam derogatum intelligatur, nisi specialis de illis mentio fiat, earumque series in derogatione de verbo ad verbum inseratur; cujus ratio est, quia verba generalia, clausulas derogatorias non tollunt, nisi exprimat contrarium; sic Decius; Leo; & alii, quos citat, & Tom. I.

sequitur de Justis citat. l. 1. cap. 4. num. 355.

Not. 2. quod ea clausula nec gratiam adgeat, nec suppleat qualitatium necessarium exprimentarum reticentiam; sed tantum declaret concedentis intentionem; quatenus dubia est contra concessa; ita Sanchez l. 8. de matr. D. 24. n. 9. & conseq. ultra narrata non operetur, per Rebuffum in *praxi benefic. p. 3. n. 6.* Felinum in c. *Nonnulli, de rescript. in 6.* & solum ad expressa restringatur juxta L. *si de certa, de transact.* Parisius, de resignat. l. 11. q. 11. n. 43. quin, si non exprimat, deroget privilegio non clauso in corpore juris; sic Vivianus p. 2. de Patronat. l. 13. c. 8. v. 157.

1533. Quæres 3. quid operetur hæc clausula: *ad instar alterius*, quæ frequenter apponitur in privilegijs Apostolicis, vel aliorum etiam Principum? Resp. quod participatio privilegij alieni, vel exemptionis; concessæ *ad instar*, importet, ut sortiantur eundem, & parem effectum cum alijs; sic Felinus cit. n. 7. Abbas de fide instrument. c. *inter dilectos*, n. 9. quia per hanc relationem omnia, quæ in prioris dispositione continentur, censentur repetita, per l. *omnia* C. de Episcop. ita Suarez de legib. l. 8. c. 13. n. 2. Relationis enim hujus effectus est, ut tantum sit in referente, quantum in relato, per L. *Asseroto*, ff. de hered. insti-tuend.

1534. Dubitatio est; an privilegium concessum *ad instar alterius*, quod postea auctum, diminutum, vel revocatum fuit, censeri quoque debeat auctum; diminutum, vel revocatum in persona illius, cui communicatur? Hanc dubitationem proponit Suarez de legib. l. 8. c. 15. à n. 6. & distinctione opus est. Nam dupliciter fieri potest communicatio privilegij, vel gratiæ alteri concessæ, ac *ad instar illius*. 1. directè, *per se, & equaliter; illi æquè, ac isti*; qui modus communis est communicationi privilegiorum, qua gaudent Regulares. 2. ut huic non communicetur *per se, & principaliter*, sed *quasi dependenter ab altero*, quo posito: si gratia communicetur alicui *ad instar alterius*, hoc secundo modo, in dato dubio respondendum affirmativè; juxta regulam, seu c. *Accessorium, de reg. jur. in 6.* & c. *Translatio, de Constit.* Si autem primò modo,

modò, respondendam negativè. Nam in hoc casu, ubi uni æqualiter, ac alteri gratia concessa est, ille concessione uti potest perinde, ac ipsi directè concessa foret cū omni independentia ab altero; & relatio ad alterum habet se solūm, ut ab ejus exemplari intelligatur qualitas concessæ gratiæ. An autem primò, vel secundò modò concessio ad instar facta sit? extenore literarum intelligendum venit.

1536.

Quæres. 4. quid importet clausula, *authoritate*, seu *vice nostra*? quòd importet *jurisdictionem* non ordinariam, sed *delegatam*, resolvit Menochius *de præsumpt. l. 2. præsumpt. 16. n. 28.* & alij, quòd verum est, ubi Commissarius aliunde non habet potestatem ordinariam ad exercendum talem actum; in casu autem, quo quis in ea, quæ committuntur, etiam semota comissione, habet jurisdictionem ordinariam (qualis habetur in c. licet, *de offic. ordin.* ibi: *sua jurisdictioni subiectos*) censent aliqui, non tribui jurisdictionem *delegatam*, sed solūm *excitari ordinariam*, ut eā pollens procedat ad ejus usum; sic Menochius cit. *nu. 14.* Alii tamen valdè probabiliter docent, si eo casu Ordinario (jure suo valenti facere aliquem actum) committatur à Papa, ut eam faciat, adjectâ clausulâ *authoritate nostra*, vel *tanquam delegatus Sedis Apostolicæ*, juxta l. 1. §. *si quis simpliciter*, ff. *de verb. oblig.* ordinariam inferioris potestatem mutari in delegatam, hoc est, Papam tunc velle, ut Commissarius jam non suo inferioris, sed superioris delegantis nomine in tali casu procedat, quòd est proprium delegatorum, per c. *Cum aliquibus*, & *nisi*, *de rescript. in 6.*

1537.

Not. autem, quòd observat Barbosa *p. 3. de offic. & potest. Episc. allegat 92. à nu. 11.* si insuper addatur in dicto casu particula *etiam*, ut, cū dicitur (*etiam authoritate nostra*) Ordinarium habere tunc utramque potestatem, *ordinariam* scilicet, & *delegatam*. Rationem dat, quia particula *etiam*, unum casum exprimit, & alium includit juxta Gloss. in *Clem. 2. de heret. V. Ecclesia*. Viderique potest in *Tr. de Dictionibus*, *V. etiam*, ubi *n. 2.* expressè docet, quòd dictio *etiam*, etiam in materia stricta, & exorbitante, implicativa sit ad majora expressis; ex quo sequitur, facultatem concessam absolvendi à refer-

vatis *etiam* *Pape*, vi hujus doctrinæ extendi à fortiori ad reservata inferiori; ne particula *etiam*, nihil operetur, & apposita inutiliter, ac sine effectu dicatur, quòd est contra rectam rescriptorum interpretationem, de qua egimus à *num. 1474.*

Quæres. 5. Quid importet clausula *de plenitudine potestatis*? hæc clausula denotat, quòd Princeps tunc agat potestate absoluta; ita Sanchez *l. 2. matrim. D. 15. nu. 3.* Menochius *de præsumpt. l. 1. præsumpt. 12. à n. 2.* eam tamen multi censent esse odiosam, consequenter strictæ interpretationis, nec in dubio præsumi, nisi evidenter constet de voluntate ejus, vel quando defectus (inducens nullitatem) foret expressus; vel apponat clausulam *non obstante*; aut *ex certa scientia*, vel *motu proprio*, de quo fuse Barbosa *clausula 41. à n. 5.* Authores quidem, non tamen probationem asserens asserti sui. Cæterum, etsi hæc clausula habeat magnam vim in ordine ad actum, pro quo apponitur, prout colligi potest ex dictis de clausula *motus proprii*, & *ex certa scientia*, (cū illis æquivalet) non tamen procedit ultra narrata, & expressa; nec in præjudicium juris alieni, statutorum, & consuetudinum particularium locorum; nec in casu, cujus nullitatem, aut defectum Princeps sanare non solet, prout dictum est in *superioribus* à *nu. 1520.*

Quæres. 6. quid operetur clausula: *dummodo*, seu *quatenus sunt in usu*; dum apponitur rescripto, quò per Superiorem statuta inferiorum, Universitatum, vel locorum, & privilegia confirmantur. Volunt aliqui eam, in fine rescripti positam, debere ad omnia referri juxta *reg. l. fin. de rebus dubijs*; Barbosa tamen cit. *clausula 52.* ex Theodosio *de Rubeis in singul. Rotæ tom. 3. p. 4. conclus. 332. & 612.* censet, appositam in confirmatione *statutorum*, & *privilegiorum*, referri ad privilegia, & non ad statuta; & quòd (cū soleat apponi ex stylo) non mutet substantiam, nec naturam statutorum; & *ly quatenus sunt in usu*, intelligi de illistantium privilegiis, quæ sunt in observantia, non de invalidis, & amissis, quæ vult nec per confirmationem *ex certa scientia* revalidari, sic ille *clausula 124. n. 1.* ex Emmanuel. Rodriguez *qq. Regul. tom. 1. q. 8. a. 3.*

a. 3. Peyrinis in declar. privileg. suo ordini Minorum concessorum tom. 2. super constitut. Greg. XIII. n. 1.

1540. Quares. 7. quid intelligatur per hanc clausulam (*dummodo*, seu *quatenus sacris Canonibus, & decretis Concilij Tridentini non adversentur*) quæ de stylo Curia apponi solet in confirmationibus privilegiorum Regularibus concessorum. R. per sacros Canones ibi non intelligi canones decretalium in corpore juris; nec etiam decretis aliis Pontificum, non insertis corpori juris; sed solum canones decretorum ipsius Tridentini; hoc enim constat decretis, & canonibus; nam textus loquitur copulativè de Concilij decretis, ac canonibus, sic Hieron. à Sorbo in annotat. ad camp. privileg. v. *Privilegia fratrum*. Rodriquez cit. q. 8. a. 8. Peyrinis cit. n. 2. Alviset de Privileg. sect. 1. c. 4.

1541. Not. autem. 1. ut aliquod privilegium dicatur *in usu*, non requiri, quòd sit in usu in omnibus ordinibus, seu ordinum Monasteriis, sed sufficere, si in aliquo; sic Alviset n. 13. Not. 2. per illam clausulam: *modo non sint contraria Tridentino*, eoipso significari, quòd privilegia aliis Conciliis contraria, vi dictæ confirmationis factæ ab Urbano VIII. motu proprio, & ex certa scientia, sint specialiter confirmata, & si prius fuissent antiquata, fuisse rursus innovata.

1542. Not. 3. quantum ad ipsum *Tridentinum*, hanc clausulam privilegii Regularium non officere in illis terris, & provinciis, in quibus non fuit receptum; quia illa exceptio apposita in confirmatione privilegiorum fuit, ad Concilii, & decretorum ejus manutentionem; manuteneri autem non potest, quòd non existit. Addit Alviset cit. n. 16. quòd, licet in aliqua diocesi Episcopus, aut Abbas, conetur introducere Tridentinum, & se illius dispositionibus conformare, adhuc prædictam limitationem nihil obfuturam; quia privata voluntas particularis Prælati non facit *Concilium esse receptum*.

1543. Not. 4. ea verba: *dummodo decretis Tridentini non adversentur*, apponi propter duplicem effectum; primus est, ut firmetur regula in contrarium, id est, ut intelligantur confirmata omnia alia privilegia, aliis conciliis generalibus contraria, exceptò Tridentinò; sic Rodriquez cit.

q. 8. a. 11. junctis, quæ tradit Suarez l. 8. de legibus, c. 19. n. 6. & de hoc mentionem fecimus *supr.* Alter est juxta Peyrinis cit. n. 3. quòd ea verba, hunc sensum nunc obtineant, ut per ea censeantur derogata privilegia non solum, quæ à Concilio Trid. per clausulam *non obstantibus*, expressè derogantur; sed etiam ea, quæ sunt eidem Concilio simpliciter contraria; nisi post Tridentinum legitimè sint innovata. Not. 5. quando in gratiis, & confirmationibus privilegiorum apponitur ea clausula, *quatenus opus sit, de novo*, denotari, ejusmodi rescriptum non esse confirmationem simplicem, sed novam concessionem, si opus foret; atque adeò esse clausulam valde salutarem.

Præter hæc not. 6. clausulam (*si preces veritate nitantur*) appositam in rescriptis, posse addi, vel ad solam instructionem Judicis delegati, quomodo secundum justitiam procedere debeat; vel ut causam commissam definiat, ac decidat. Primò modò communiter apponitur in rescriptis justitiæ, seu ad lites; & in hoc casu non evadit rescriptum irritum ipso jure, si narrata in illo veritate destituta sint; quia respicit solam instructionem, non jurisdictionem; ita Felinus in c. 2. h. t. n. 6. Not. 7. in rescriptis gratiæ hanc clausulam (*salvo jure alterius*) nisi contrarium exprimat, semper intelligi. Nam Princeps sive Ecclesiasticus, sive Laicus nunquam censetur velle derogare juri alterius, sed cuique jus suum salvum, ac illæsum conservare, nisi aliud exprimat, c. *Super eo*, 15. de offic. Jud. delegat. junct. gloss. v. *intentionis*, l. ex facto 143. ff. de vulgar. substit. & l. 2. §. si quis à Principe, ff. ne quid in loco publico; sic Andr. Gail l. 2. observat. 58. n. 4. & alij communiter, quod tamen intellige de gravi alterius præjudicio. Nam modicum æstimari non solet, ut dicitur c. *Ad aures*, 8. h. t. junct. gloss. v. *intentionis*.

Not. 8. hanc clausulam (*si is, cui datur, dignus sit ad obtinendum beneficium*) in omnibus rescriptis beneficialibus expressè apponi solitam; & si omiſsa foret, subintelligendam esse, c. *Cum adeò*, 17. h. t. junct. gloss. fin. sufficit, dignum esse negativè, hoc est, non indignum, seu carere impedimentò canonicò. Not. 9. hanc clausulam (*si duo, vel tres, ad quos*

diriguntur litera delegationis, ipsis, nimirum literis, exequendis, simul interesse nequiverint, alter, vel plures reliqui nihilominus exequantur) apponi solitam in rescriptis tam iustitiæ, quam gratiæ, intelligi, non tantum de impotentia facti (ut si unus eorum esset mortuus, vel alio modo impeditus necessitate non vitabili) sed etiam juris, puta, si unus eorum esset infamis, excommunicatus, &c. Nam generaliter, que contra bonos mores sunt (nimirum, quæ honestè, ac licitè fieri non possunt) nec facere nos posse, censendum est. *L. si stipulor, 35. de verb. oblig. L. Filius, 15. ff. de condit. institut.*

1546.

Not. 10. si contingeret unum ex delegatis in dato casu non velle interesse, cum posset, reliquos adhuc procedere posse. Nam sic adhuc verificatur, quod delegati omnes interesse non possint, undecunque fiat, quod non sint omnes simul; sic Abbas in *c. fin. h. t.* & colligitur ex *c. Prudentiam, 21. §. adjicimus, de offic. deleg.* & tali casu jurisdictio est penes reliquos, & hi rectè procedunt, ex *priori num.* ergo. In hoc tamen casu, ut alij validè procedant sine altero Coniudicum impedito, Felinus in *c. Sciscitatus, 13. h. t. n. 12.* & alij notant, requiri, quod impeditus impedimentum suum notum faciat, ut ipsi nihilominus in causâ demandata procedant; & colligitur ex *textu cit. c. 13.* ibi: *dummodo is, qui pro necessitate presens esse non potest, Collegis suis canonicè excusationem suam (si poterit) destinare &c.* Observandum tamen, hanc excusationem canonicam ab impedimento de necessitate (ut sine ipso alij nihilominus validè procedant) faciendam, non requiri, si in rescripto sic habeatur expressum: *si non omnes interfuerint, vel simul nequiverint, aut noluerint interesse, & unus, cum posset, interesse non lit,* constat ex ipso textu.

1547.

Not. 11. si contingat à duobus impetrari, & afferri rescriptum Apostolicum pro Canonicatu v. g. in eadem Ecclesia conferendo, & in secundo apposita sit clausula: *si pro alio non scripsimus, qui huiusmodi gratiam prosequatur, rescriptum hoc secundum nihil profuturum, si primo impetranti per Ordinarium jam fuit provisum; cum enim secundo Papa non intendat favere (si pro alio scripsit) rescri-*

ptum hoc est merè conditionale, si pro alio non sit scriptum; cum ergo in casu ponatur contrarium, nullum habebit effectum hoc rescriptum, ut habetur in *c. Mandatum, 38. h. t.* Si autem dicas: etsi non habeat effectum ad collationem illius Canonicatus, qui jam est collatus alteri, ut ponitur; valebit tamen mandatum ad alium Canonicatum in eadem Ecclesia. *Id.* id concedi, si hoc exprimat in mandato; secus enim non est intentio *Papæ collatorem Ordinarium gravare super receptione, vel institutione duorum;* ita expressè textus in *cit. c. Mandatum.* Et videtur procedere, ut expressè loquitur Rubrica, sive primus expectet, sive sit jam gratiam consecutus.

1548.

Not. 12. in casu, quo novus Pontifex rescripto suo gravat aliquam Ecclesiam, ut Titio provideatur de beneficio in eadem, adjectâ clausulâ, nisi ea Ecclesia simili mandato suo gravata fuisset, adhuc Titio conferendum esse beneficium proximè vacaturum in ea Ecclesia, licet illè novus Papa dederit ad eandem Ecclesiam rescriptum executorium pro Cajo providendo in illa, pro quo ejus Prædecessor ad eandem dedit monitorias, ut huic provideretur in ea de beneficio, ut habetur in *c. Literis, 39. h. t.* quia rescriptum illud executorium non tam fuit successoris, seu novi Pontificis factum, quam prosecutio facti antecessoris, ut explicat ipse textus; & ideo rescripto pro Titio non obstabat rescriptum, seu mandatum pro Cajo; quia hoc non tam erat factum novi Pontificis, quam Prædecessoris. Hodie tamen omnes gratiæ expectativæ, seu mandata de providendo in beneficiis vacaturis, ex consuetudine in curia Romana, quæ vivente, à quo data sunt, Pontifice, non habuerunt executionem jure reali in eis acquisito, à Successore revocantur, ut constat ex *c. Si is, cui, 39. cum seq. de præbend. in 6. c. fin. de concess. præbend. c. 2. eod. in 6.* de quo plura Tridentinum *Sess. 24. de reform. c. 19.* quo gratiæ expectativæ sunt penitus sublata, ibi: *decernit S. Synodus, mandata de providendo, & gratias, quæ expectativæ dicuntur, nemini amplius, etiam Collegiis, Universitatibus, Senatibus, & alijs singularibus personis, etiam sub nomine indulti, aut ad certam summam, vel alio quovis colore concedi, nec hactenus con-*

concessis cuiquam nisi licere. Sed nec reservationes mentales, nec alie quacunque gratia ad vacatura, nec indulta ad alienas Ecclesias, vel Monasteria alicui, etiam ex sancte Romana Ecclesia Cardinalibus, concedantur, hactenus concessa, abrogata esse censeantur.

§. VII.

De literis seu rescriptis in forma: perinde valere.

1549. Cùm frequenter contingat (præsertim in dispensationibus matrimonialibus) concessionem ex defectu aliquo invalidam, debere revalidari per novas literas, in quibus apponitur clausula: *in omnibus, & per omnia*, qua significatur, priorem gratiam revalidari, & id, cujus defectu infirma erat, suppleri: quæstio est, an hæc clausula rescripto, gratiæ prioris revalidatorio, apposita, suppleat omnes defectus, propter quos prior gratia nulla, vel infirma fuit.

1550. Ante resolutionem not. rescriptum impetratum ad priorem gratiam revalidandam, vocari rescriptum, seu literas: *perinde valere*, & ejus effectum esse, ne prior gratia jam obtenta, in aliqua sui parte minus efficax, prorsus inanis reddatur, *illam revalidare*. Hinc gratia *perinde valere*, suscitatur spiritum primi rescripti extincti; Corradus *Apost. dispens. l. 8. c. 5. n. 39.*

1551. Not. 2. gratiam *perinde valere*, tunc dari, quando Pontifex gratiam suam, ex aliqua parte invalidam, revalidat, adjecta dictione *perinde*, quæ significat impropriam, & fictionem. Papa enim potest fingere, ac statuere, ut actus *perinde* valeat, ac si jure fuisset factus; Bartolus, & alij in *L. Si is, qui pro emptor. ff. de usufrucap.* ac proinde facit, ut ipsa prior gratia *perinde* valeat, ac si valida fuisset tempore impetrationis; Rebuffus in *praxi, tit. de rescripto: Etiam, & perinde valere.*

1552. Not. 3. per gratiam *perinde valere* non suppleri alios defectus in prima supplicatione commissos, nisi expressos in secunda; ita Rebuffus *loc. cit.* & ex illo Corradus *cit. à n. 42.* quibus positis ad quæstionem in n. 1549. factam: hæc imperfectam expressionem non suppleri per clausulam *in omnibus, & per omnia*. Nam

verba non possunt operari ultra expressa; cum non expressa non censeantur in mente concedentis. Quare idem est, ac, *in omnibus expressis* revalidamus priorem gratiam.

Cæterum hæc clausula importat nondum fictionem, sed etiam veritatem in his, quæ verè fieri possunt. Unde si statutum dicat, quod filia nupta *per omnia* habeatur, prout *sui juris*, verè dicitur *sui juris effecta*; sic Angelus Aretinus *conf. 107. n. 20.* Illud etiam hic advertendum: in rescriptis Apostolicis sæpius etiam apponi hanc clausulam: *ex nunc, prout ex tunc*; quæ habet hunc effectum, ut dispositio rescripti retrotrahatur, perinde, ac si actus à principio purè factus esset; Barbosa *de clausul. claus. 61. nu. 2.* & habet hunc effectum, ut actus postea factus, censeatur jam à principio factus; *Gloss. V. ex nunc, in Clement. Volentes, de heretic.*

Not. 4. quod dicta clausula in dispositione *conditionali* non operetur retrotractionem, nisi justificata conditione; Barbosa *cit. n. 4.* in rescriptis autem, & gratiis (quæ imitantur naturam ultimarum voluntatum) conditio etiam casualis non retrotrahitur, sed tempus conditionis inspicitur, & perinde est, sicut si tempore conditionis gratia fuisset facta, c. *Si prote, 13. de rescript. in 6.* ubi, ut exponit Joan. Andreas, dicitur: si primo sub conditione provideri mandatur, & secundus purè impetrans (priusquam veniat conditio) à Papa, vel executore suo Canoniatum obtineat: in affectuone præbendæ primo præfertur.

Not. 5. eandem appositam à Pontifice in collatione *de vacanti*, non suspendere gratiam; secus, si *de vacaturo*: operari tamen, quod unum tempus videatur alteri inesse; sic Doctores in *L. hujusmodi, 2. ff. de Verb. oblig.* Hinc transfundit tempus præsens in futurum; Paulus de Rubis, *decis. 7. n. 6.* Not. 6. gratiam expectativam, concessam cum hac clausula, retrotrahi ad tempus datæ gratiæ; Felinus c. *Licet causam de præbend. n. 6.* non tamen esse retrotractivam ad diem *data* in præjudicium juris alteri quæsitum medio tempore; Barbosa *cit. n. 8.* Ex hoc fit, quod si Papa concedat expectativam de beneficio *vacaturo* cum hac clausula, gratia usque ad eò dicatur perfecta

1553.

1554.

1555.

fecta, ut non exspiret morte concedentis; Barbosa *cit. n. 9.* & Gonzalez *ad reg. 8. Cancellar. gloss. 12. n. 42. vers. Sic etiam.*

§. VIII.

De forma rescriptorum.

1556.

Quæstio est, qua ratione in rescriptis præscriptus ordo, & forma, seu modus sit servandus? Resp. ordinem verborum, seu scripturæ sic servandum esse, ut, quod prius narratur, vel præcipitur, ante alia sit expediendum, c. *cum dilecta*, 22. *junct. gloss. V. transponentes, h. t.* aliàs processus jure irritus est, non observato ordine *substantiali*; Felinus *ibid. n. 4.* & *gloss. cit. V. irritum*; constat hoc ex ipso textu *citati c. 22. ibi: dictum in super Scholasticum, & conjudices suos invenimus, minus providè processisse.* Cùm enim in literis nostris eisdem principaliter mandaretur, *ut ad prædictam Ecclesiam personaliter accedentes, persone idoneæ administrationem committerent Abbatiæ, cui ad opus ejus fieret hinc inde resignatio subtractorū: ipsi formam mandati Apostolici transponentes, illo capitulo præmissa, de alijs articulis inordinatè plurimum cognoverant:* propter quod processum ipsorum *contra nostri formam rescripti*, ac juris ordinem attentatum, *irritum decernimus, & inanem.* Quod verum est, sive agatur contra, sive præter, seu ultra formam rescripti, seu mandati, *L. diligenter, ff. mandati.* esto partes consentiant in transgressionem formæ; quia forma rescriptorum *substantialis*, est *juris publici*, cui pactis privatorum derogari non potest, *L. 3. C. de jurisdic. Excipe*, nisi forma merè in favorem partium data esset. Cæterum specificè, & non per æquipollens impleri debet; Felinus *cit. ampliat. 11. n. 7.*

1557.

Not. autem, quod dictum est, processum esse irritum, non servatam formam rescripti, intelligi de forma, & modo, qui jure communi non requiritur, sed à delegante *de novo* præcipitur, & inducitur; colligitur ex c. *cum dilecta*, 22. *h. t.* Felin. in c. *fin. de præsumpt. n. 23.* Sanchez *l. 3. matrim. D. 33. n. 4.* nam tali casu censetur *substantialis*, nisi aliunde

colligi possit, quòd ille. novus modus, à delegante præscriptus, sit solum ad instructionem delegati; Pirhing *de rescript. n. 48.* Ex hoc vides in præsentì, processum vitari non servatam formam præscripti, quando hoc præscribit novam formam in commissione facta, ultra id, quod jure communi servandum est. Illud etiam notandum, quòd interdum *ly &* in rescriptis justitiæ, vel gratiæ ponatur pro disjunctiva, & idem sit ac *vel*, *L. Sape, § 3. ff. de verb. signif.* Hoc autem colligendum est vel ex materia subtracta, vel ex intentione mandantis, aut concedentis; exemplum est in c. *2. h. t. de quo V. Pirhing cit. n. 50.* reliqua in hoc puncto jam præmissa sunt.

ARTICULUS VII.

De executione, usu, & abusu, rescriptorum.

Supponendum, Executores rescriptorum alios dari ad causas justitiæ, seu lites decidendas; alios, qui deputari solent pro exequendis gratijs, qui nihil habent jurisdictionis, sed nudum ministerium, seu executionem. Si enim habeant aliquid etiam jurisdictionis v. g. receptionem testium, vel quid simile, non sunt *meri executores*; his positis:

§. I.

Quibusnam personis committi possit, ac debeat executio rescriptorum Apostolicorum?

Cùm non omnes sint jure habiles, ut sint Judices delegati, seu Commissarij, qui exequantur rescripta Apostolica, Bonifacius VIII. in c. *Statutum, 11. de rescript.* fancivit, *ut nullis, nisi dignitate præditis, aut personatum obtinentibus, seu Ecclesiarum Cathedralium Canonis, causa literarum autoritate Sedis Apostolicæ, vel Legatorum ejusdem de cætero committantur: nec audiantur alibi, quàm in civitatibus, vel locis insignibus, ubi possit commodè copia peritorum haberi;* pro cujus explicatione not. 1. *per dignitatem* hic intelligi, Ecclesiasticam præminentiam junctam cum jurisdictione fori externi; & *per Personatum*, Ecclesiasticam